

Obsah

Předmluva	5
Seznam tabulek a obrázků	14
1. Úvod: vymezení pojmů	19
1.1. Výzkum využití země a jeho význam	19
1.2. Využití ploch – „land use“	21
1.3. Krajinový pokryv – „land cover“	25
2. Metodika	27
2.1. Archivní a mapové prameny výzkumu	27
2.2. Databáze a její tvorba	28
2.2.1. Klasifikace využití ploch a její srovnatelnost	30
2.2.2. Územní srovnatelnost	31
2.3. Metody hodnocení změn využití ploch	33
2.3.1. Základní vývojové ukazatele	33
2.3.2. Agregátní ukazatele	35
2.3.3. Typologie změn využití ploch	39
2.3.4. Syntetické hodnocení diferenciací využití ploch	41
3. Vliv přírodních podmínek na využívání krajiny	42
3.1. Vstupní teoretické předpoklady	42
3.2. Přírodní faktory jako limity produkční schopnosti a využívání krajiny	44
3.3. Vztah primární a sekundární struktury krajiny	46
3.4. Přehled přírodních charakteristik jako limitních faktorů pro zemědělské využívání půdního fondu	46
3.4.1. Sklon reliéfu	47
3.4.2. Expozice (orientace) reliéfu	48
3.4.3. Klimatické podmínky	48
3.4.4. Půdní charakteristiky	50
3.4.5. Vodní a větrná eroze půdy	50
3.4.6. Zápaly a zamokření	51
3.4.7. Institucionální a legislativní limity využívání půdního fondu	51
3.4.8. Geoekologické zákonitosti využívání krajiny	52
3.5. Půdní kryt a využití ploch Česka	53
4. Hybné síly změn využití ploch	60

5.	Změny využití ploch v období 1845–1948	67
5.1.	Hybné síly v období 1845–1948	67
5.2.	Analýza změn využití ploch	71
5.2.1.	Hlavní trendy změn využití ploch	71
5.2.2.	Změny využití ploch v regionálním pohledu	74
5.2.3.	Syntéza	79
6.	Změny využití ploch v období 1948–1990	83
6.1.	Hybné síly změn	83
6.2.	Analýzy změn využití ploch	86
6.2.1.	Hlavní trendy změn využití ploch	86
6.2.2.	Změny využití ploch v regionálním pohledu	87
6.2.3.	Syntéza 1948–1990	94
7.	Změny využití ploch mezi lety 1990–2000	97
7.1.	Hybné síly	97
7.2.	Analýza změn využití ploch	101
7.2.1.	Hlavní trendy změn využití ploch	101
7.2.2.	Změny využití ploch v regionálním pohledu	103
7.2.3.	Syntéza 1990–2000	108
8.	Změny využití ploch Česka podle vybraných faktorů	109
8.1.	Metodika	109
8.2.	Vliv reliéfu na změny využití ploch	110
8.2.1.	Vliv nadmořské výšky na změny ve využití ploch	110
8.2.2.	Vliv sklonitosti na změny využití ploch	116
8.3.	Vliv exponovanosti na změny využití ploch	121
8.4.	Shrnutí výsledků	127
9.	Metody hodnocení změn celkové struktury ploch Česka	129
9.1.	Přehled použitých metod	129
9.2.	Typologie změn rozlohy	129
9.2.1.	Typologie změn rozlohy sumárních kategorií	129
9.2.2.	Typologie změn rozlohy kategorií zemědělského půdního fondu	134
9.3.	Index změny	134
9.4.	Koeficient antropogenního ovlivnění krajiny	139
9.5.	Hlavní procesy přeměny krajiny	140
10.	Vliv vybraných přírodních a společenských ukazatelů na změny ve využití ploch v kraji Vysočina	145
10.1.	Úvod	145
10.2.	Metodika	147
10.3.	Výsledky a diskuze	149
10.3.1.	Celkový vliv vybraných charakteristik na využití ploch Vysočiny	149
10.3.2.	Nadmořská výška a sklonitost: protichůdné vývojové tendence	153
10.4.	Závěr	158
11.	Změny řádovostní úrovně podobnosti struktury ploch	160
11.1.	Využití krajiny, hierarchické úrovně a čas	160
11.2.	Využití ploch jako důkaz rostoucí specializace regionů	163

11.2.1. Vývoj rozptylu zastoupení vybraných kategorií	163
11.2.2. Zvětšování regionálních rozdílů zastoupení vybraných kategorií	168
11.2.3. Polarizace Česka podle kvintilů	170
11.3. Zvětšování regionálních rozdílů ve využívání krajiny	173
12. Závěry	175
12.1. Shrnutí dosažených výsledků	175
12.2. Zobecnění	183
12.3. Jiné aktuální koncepty výzkumu vývoje využití ploch	188
Literatura	191
Summary	201
Rejstřík	211
Přílohy	215
Přehled použitých zkratk	251